

Zabezpečení ve stáří Důchodové systémy

Mirka Wildmannová

Proč existují veřejné penzijní systémy?

- **Shoda: vládní intervence je nutná, bez ní volný trh nebude schopen zajistit finanční ochranu ve stáří**
- **Rozpor: jaký mechanismus pro dosažení zaopatření ve stáří zvolit?**

Jak zacházet s problémem stárnutí?

- **Nicholas Baar – jsou rizika, které společnost nese kolektivně, ne individuálně**
- **Sdílení rizika**

Důvody vládní intervence

- **Zabránit chudobě**
- **Mnozí pracující bývají krátkozrací**
- **Ochrana rozvážných členů před parazity**
- **Snížení nejistoty**

Význam tématu

- **Klíčové téma v přestavbě sociálního systému**
- **Hlavní výdajová položka sociálního systému**
- **Ufinancovatelnost systému**

Problémové okruhy:

- **Demografický vývoj populace**
- **Úsilí o snížení redistribuce**
- **Sociální spravedlnost**
- **Problém spravedlnosti**
- **System založený na privátním nebo sociálním pojištění?**

Východiska pro posouzení možností financování důchodového zabezpečení

- ***Ekonomické hledisko***
- ***Sociální hledisko***
- ***Politické hledisko***

Základní typy penzijních plánů

- 1. *Dávkově definované systémy* (DB-defined benefit)**
- 2. *Příspěvkově definované systémy* (DC-defined contribution)**
- 3. *Hypotetické příspěvkově definované systémy* (NDC) – princip individuálního účtu**

Základní typy konstrukce důchodového systému

1. **Bismarckův pojistný systém**
2. **Beveridgeův (flat-rate) systém**
3. **Dvousložková konstrukce**
4. **Pojistný systém se stanoveným minimem**

Základní možnosti financování důchodového zabezpečení

- Ze státního rozpočtu
- Ze SR – zdrojem prostředků jsou příspěvky na důchodové pojištění
- Z fondu odděleného od SR – žádná kapitálová rezerva – systém PAYG
- Z fondu, při průběžném financování se vytváří rezerva
- Fondový či pojišťovací princip (capital reserve)
- Systém povinného spoření
- Zaměstnanecké penzijní pojištění

Nevýhody průběžného systému

- **Demografický vývoj**
- **Negativní dopady na trh práce**
- **Opomíjí potenciální možnost mít vyšší domácí úspory**
- **Vytlačování veřejných a soukromých investic**
- **Problematika opačné redistribuce**
- **Netransparentnost a skrytá akumulace dluhu**

Výhody průběžného systému

- **Umožňuje sociální solidaritu mezi občany**
- **Není problém valorizace**
- **Úspory na režijních nákladech**
- **Ekonomická rizika nese stát**

Výhody fondového financování

- **Nepodléhá důsledkům stárnutí populace**
- **Pozitivní dopady na finanční trhy**
- **Vyšší úspory**
- **Zlepšení fungování na trhu práce**
- **Snížení rizika tzv. morálního hazardu**
- **Dodatečný růst HDP**

Nevýhody fondového systému (problémy přechodu na fondový systém)

- **Fiskální dopad přechodu**
- **Nedostatek dostatečně fungujících finančních trhů**
- **Neexistence silných regulačních a dohlížecích mechanismů**
- **Vyšší administrativní náklady**
- **Absence solidarity**
- **Odstranění všech náhradních dob pojištění**
- **Problém inflace**
- **Velký rozdíl mezi počtem členů a aktivních přispívatelů**
- **Nedostatek informací o penzijních fondech**
- **Růst míry úspor není dostatečně prokázaný**
- **Možnost vládního selhání není vyloučena**

Eliminace nevýhod

- **Legislativní uspořádání**
- **Kombinace obou metod financování**

Zabezpečované životní situace

- **Stáří**
- **Invalidita**
- **Ovdovění a osiření**

Dávky důchodového pojištění

- **Starobní důchod**
- **Invalidní důchod**
- **Částečný invalidní důchod**
- **Vdovský důchod**
- **Vdovecký důchod**
- **Sirotčí důchod**

Konstrukce důchodu

Dvousložková konstrukce důchodu:

- 1. Pevná základní výměra**
- 2. Procentní výměra (výše výdělku + doba pojištění)**

Parametry pro výpočtový základ:

- **rozhodné období**
- **Vyloučené doby**
- **Vyměřovací základ**
- **Všeobecný vyměřovací základ**
- **Přepočítací koeficient**
- **Koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu**
- **Roční vyměřovací základ**
- **Osobní vyměřovací základ**
- **Výpočtový základ**

Důchodový systém - současnost

- Prakticky výlučně postavený na průběžném financování

Problémové okruhy

- **Úroveň důchodů**
- **Míra solidarity**
- **Předčasné důchody**
- **Financování důchodů**

Možnosti uspořádání systémů důchodového zabezpečení

		Vztah mezi příspěvkem a dávkou	
		DB (Defined Benefit)	DC (Defined Contribution)
Způsob financování	Průběžné	DB PAYG	NDC
	Kapitálové	DB FONDY	DC FONDY

Metody financování důchodového systému

Průběžné financování

Kapitálové financování

Výhody

- stabilita systému (odolnost vůči cyklickému vývoji ekonomiky)
- nižší náklady na zřízení
- nižší administrativní náklady
- možnost uplatnění redistribuce

- menší citlivost na demografický vývoj
- pozitivní vliv na trh práce
- pozitivní vliv na kapitálové trhy

Rizika

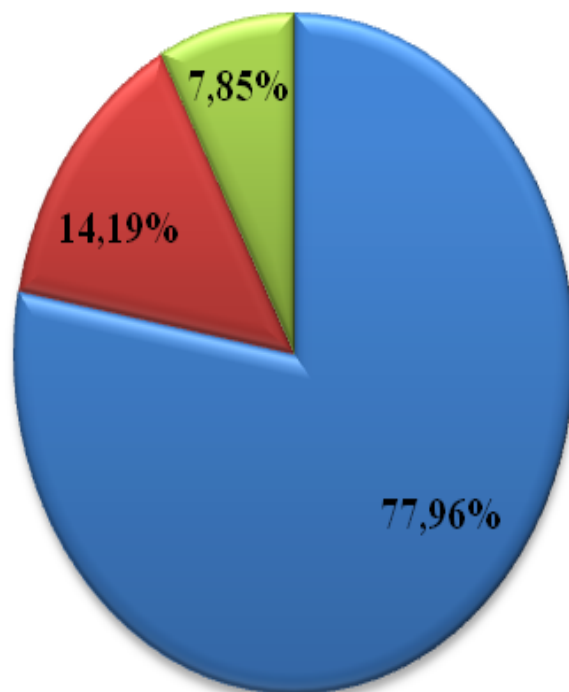
- riziko demografické
- riziko rodinné
- riziko politické
- riziko negativních dopadů na trh práce
- riziko nadměrné redistribuce
- riziko vytlačování veřejných a soukromých investic
- riziko netransparentnosti, a tak skryté akumulace penzijního dluhu

- problematika zabezpečení nízkopříjmových skupin
- integrace starších pracujících do systému
- bezpečnost soukromých penzijních fondů
- neodhadnutelná míra inflace a úrokové míry (riziko kapitálového trhu)
- vysoké náklady na zřízení
- vysoké administrativní náklady

Sazby pojistného na důchodové pojištění v roce 2011

Sazba pojistného na důchodové pojištění	
Zaměstnanec	6,5 %
Zaměstnavatel	21,5 %
Osoba samostatně výdělečně činná	28 %
Osoba dobrovolně účastná důchodového pojištění	28 % (minimálně 1 732 Kč)

Výdaje na důchodové dávky

- dávky starobního důchodu
- dávky invalidního důchodu
- dávky pozůstalostních důchodů

Věková hranice rozhodná pro přiznání nároku na dávku starobního důchodu platná v roce 2011

	Důchodový věk
Muž	65 let
Žena	65 let, vychovala-li žádné či jedno dítě
	64 let, vychovala-li dvě děti
	63 let, vychovala-li tři děti
	62 let, vychovala-li čtyři a více dětí

Přehled aktivních penzijních fondů na trhu

Název penzijního fondu		Datum vzniku
1.	AEGON Penzijní fond, a.s.	15. 06. 2007
2.	Allianz penzijní fond, a.s.	31. 08. 1997
3.	AXA penzijní fond a.s.	24. 11. 1994
4.	ČSOB Penzijní fond Progres, a.s., člen skupiny ČSOB	14. 02. 1995
5.	ČSOB Penzijní fond Stabilita, a.s., člen skupiny ČSOB	26. 10. 1994
6.	Generali penzijní fond a.s.	20. 09. 1995
7.	ING Penzijní fond, a.s.	31. 01. 1995
8.	Penzijní fond České pojišťovny, a.s.	19. 09. 1994
9.	Penzijní fond České spořitelny, a.s.	24. 08. 1994
10.	Penzijní fond Komerční banky, a.s.	27. 07. 1994

Vývoj počtu účastníků penzijního připojištění (2000-2010)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Penzijní připojištění	2 372 117	2 534 436	2 621 881	2 739 556	2 963 730	3 279 727
Nová penzijní připojištění	595 396	407 797	347 428	372 060	435 705	544 289
Penzijní připojištění s příspěvky zaměstnavatele	416 421	567 745	650 209	727 992	801 627	927 930
	2006	2007	2008	2009	2010	
Penzijní připojištění	3 593 645	3 936 357	4 207 236	4 394 522	4 527 774	
Nová penzijní připojištění	558 629	586 310	590 490	524 867	495 516	
Penzijní připojištění s příspěvky zaměstnavatele	1 028 850	1 129 618	1 222 639	1 261 525	1 284 736	

Vývoj výše příspěvků účastníků a výše státních příspěvků (2000-2010)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Příspěvky účastníků¹⁾ (mld. Kč)	9,084	10,040	10,957	11,770	13,146	15,335
Průměrná měsíční úložka účastníka (Kč)	326,17	340,27	354,02	383,69	396,84	407,90
Státní příspěvky za dané období (mld. Kč)	2,470	2,658	2,770	2,930	3,222	3,683
Průměrný měsíční státní příspěvek (Kč)	88,98	90,24	89,83	96,02	97,73	98,65
	2006	2007	2008	2009	2010	
Příspěvky účastníků¹⁾ (mld. Kč)	17,607	20,211	21,887	22,955	23,218	
Průměrná měsíční úložka účastníka (Kč)	430,75	449,67	450,53	443,91	439,55	
Státní příspěvky za dané období (mld. Kč)	4,162	4,651	5,088	5,347	5,510	
Průměrný měsíční státní příspěvek (Kč)	102,19	103,85	104,87	105,18	105,00	

Struktura portfolia jednotlivých penzijních fondů k 31.12.2010

Název penzijního fondu	Portfolio (% celkových spravovaných aktiv)					Celkový objem zahraničních investic
	Dluhopisy a pokladniční poukázky	Akcie a podílové listy	Nemovitosti	Finanční majetek	Ostatní investice	
AEGON Penzijní fond, a.s.	77,49	0,00	0,00	10,82	11,69	15,49
Allianz penzijní fond, a.s.	93,19	1,16	0,00	3,72	1,93	1,16
AXA penzijní fond a.s.	79,94	6,88	5,12	4,71	3,36	27,21
ČSOB Penzijní fond Progres, a.s.	91,53	2,10	0,05	2,52	3,80	3,18
ČSOB Penzijní fond Stabilita, a.s.	92,23	2,80	0,00	2,33	2,64	4,76
Generali penzijní fond a.s.	87,46	5,29	0,28	3,50	3,47	27,19
ING Penzijní fond, a.s.	89,05	0,00	0,00	8,64	2,31	0,02
Penzijní fond České pojišťovny, a.s.	89,32	6,25	0,00	2,45	1,97	23,64
Penzijní fond České spořitelny, a.s.	65,90	9,12	0,00	23,76	1,22	6,72
Penzijní fond Komerční banky, a.s.	90,97	0,00	0,00	6,09	2,93	0,00
CELKEM	84,53	4,48	0,80	7,63	2,56	12,16

Vývoj průměrného reálného zhodnocení prostředků účastníků penzijního připojištění v daném roce (2000-2010)

